

ОЦІНКА ТА ВИКОРИСТАННЯ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ПІД ЧАС НАДАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

В. В. Зуєв, кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Постановка проблеми. На сьогодні правоохоронні системи багатьох держав світу зіткнулися з проблемою зниження ефективності міжнародного співробітництва в сфері кримінального судочинства. Причиною цього є ряд серйозних недоліків, основними з яких є: територіальна та юрисдикційна відчуженість компетентних органів і судів запитуваних держав, які виконують запити про правову допомогу, від використання їх результатів у кримінальному судочинстві запитуючих держав; складності встановлених міжнародними договорами правил зносин компетентних органів, правил про мову і деяких інших; складності з оцінкою і використанням доказів, отриманих у порядку надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях іноземними компетентними органами; обмеження використання доказів, зібраних у порядку надання взаємної правової допомоги, обумовлені «принципом спеціалізації»¹.

Сукупність цих факторів призводить до неможливості забезпечення виконання завдань кримінального провадження в розумні строки або в цілому. Для вирішення цієї проблеми необхідно більш детально проаналізувати критерії оцінки доказів, отриманих під час

¹ Волеводз А, 'Совместные (международные) расследования наркопреступлений: международно-правовые основы'(2015) 3 Наркоконтроль 28–35

міжнародної правової допомоги, а також можливості отримання таких даних не в порядку міжнародної правової допомоги та використання їх в суді як доказів.

Нагадаємо, що для того, щоб результати виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні, пов'язані із збиранням доказів, отримали статус доказів у провадженні, вони повинні відповідати таким їх властивостям, як: належність, допустимість, достовірність, а сукупність доказів – їх достатність¹.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні були присвячені роботи багатьох науковців у галузі кримінального процесуального права. Особливо слід відзначити Ю. П. Аленіна, В. С. Березняка, О. І. Виноградову, С. М. Вихриста, О. І. Бастрикіна, О. Г. Волеводза, В. М. Волженкіну, І. І. Карпеця, М. П. Свистуленко, О. М. Толочка, Л. Д. Удалову. Питання ж доказів та їх оцінки у кримінальному провадженні не раз ставали предметом дослідження таких науковців, як В. В. Вапнярчук, В. П. Гмирко, І. О. Кайло, А. В. Панова, М. А. Погорєцький, Д. Б. Сергєєва, О. Г. Шило, М. Є. Шумило.

Метою статті є дослідження оцінки та використання доказів, отриманих під час міжнародно-правової допомоги у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визнання належними, допустимими та достовірними доказами, отриманими в порядку надання міжнародної правової допомоги, такі матеріали повинні свідчити про дотримання сукупності обов'язкових процедур та умов міжнародного договору та національного законодавства запитуваної та запитуючої держави, зокрема, щодо порядку оформлення та направлення запиту, порядку проведення процесуальної дії, отримання спеціального дозволу тощо.

Аналіз ситуації, коли виникає необхідність оцінки доказів, отриманих іноземним компетентним органом, на відповідність інозем-

¹ Капліна О, Шило О (ред), Кримінальний процес : підручник (Право, 2018) 159–160

ному законодавству та нормам міжнародного права (міжнародних договорів), дозволяє звернути увагу на такі обставини. По-перше, норми іноземного та міжнародного права у разі їх використання при оцінці доказів, не конкурують з національним кримінальним процесуальним законодавством, а підлягають використанню субсидіарно, доповнюючи відповідні положення національного законодавства про оцінку доказів тими чи іншими критеріями. По-друге, норми іноземного та міжнародного права можуть застосовуватися тільки для оцінки доказів, зібраних за межами держави суду, якому підсудне це кримінальне провадження. По-третє, норми іноземного та міжнародного права можуть використовуватись, як правило, для оцінки доказів з точки зору їх допустимості. Відсутність потреби в безпосередньому застосуванні іноземного законодавства і норм міжнародного права при оцінці доказів з позицій їх належності, достовірності та достатності зумовлюється таким. Належність доказів визначається єдиним, універсальним правилом, що діє у всіх правових системах світу (з різницею лише у законодавчому формулюванні). Відповідно до нього як докази можуть використовуватися фактичні дані, які прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів (ст. 85 КПК України). У зв'язку з тим, що достовірність та достатність доказів визначається на розсуд слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом за своїм внутрішнім переконанням у процесі безпосередньо оцінки доказів (ст. 94 КПК України), норми іноземного та міжнародного права не є чинниками, під впливом яких формуються ці розсуд і переконання.

Допустимість конкретного доказу, отриманого з-за кордону, повинна визначатися, виходячи з позицій: 1) належних суб'єктів надання міжнародної правової допомоги, діяльність яких спрямована на отримання доказів (за внутрішньодержавним законодавством запитуючої і запитуваної сторін) і забезпечення встановленого порядку зносин з питань міжнародної правової допомоги (згідно із

відповідними міжнародними договорами); 2) законності джерела відомостей (за внутрішньодержавним законодавством запитуючої і запитуваної сторін); 3) належної процесуальної форми, тобто а) використання для його отримання такої дії, яка передбачена кримінальним процесуальним законом як запитуючої, так і запитуваної сторони (наприклад, отримання спеціального дозволу на проведення відповідної процесуальної дії (ст. 562 КПК України)), та б) проведення процесуальної дії з урахуванням вимог, встановлених законом як запитуваної, так і запитуючої сторони, а також з урахуванням особливостей їх проведення, викладених у запиті (дорученні, клопотанні) про надання міжнародної правової допомоги (в межах, допустимих нормами міжнародного права).

1. При оцінці доказів з позиції належних суб'єктів надання міжнародної правової допомоги слід враховувати, що порядок взаємодії компетентних органів запитуваної та запитуючої сторони визначається зафіксованим у договорі механізмом реалізації зобов'язань сторін, який включає в себе: 1) канали передачі запитів; 2) органи, відповідальні за прийняття рішень за запитом про надання міжнародної правової допомоги і безпосереднє їх виконання. Недотримання вимог міжнародного договору по кожному з цих елементів може спричинити визнання конкретного доказу недопустимим.

Слід зазначити, що, наприклад, положення Конвенції 1959 року суттєво обмежують можливість безпосередніх зносин компетентних органів держав-учасниць, що не сприяє в першу чергу швидкості надання допомоги у кримінальному провадженні, простоті зносин та, відповідно, не завжди дають правоохоронцям можливість адекватно і ефективно реагувати на прояви міжнародної злочинності. Необхідність вдосконалення в рамках європейського співтовариства механізмів правової допомоги у сфері кримінального судочинства призвела до підготовки і підписання багатьма державами – членами Ради Європи 8 листопада 2001 р. Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах. Стаття 15 Конвенції у редакції ст. 4 Другого додаткового протоколу передбачає можливість безпосередніх зносин між компетентними установами Сторін як при

направленні запиту, так і матеріалів, отриманих внаслідок його виконання. Крім того, ця норма у редакції Протоколу не ставить порядок зносин у залежність від терміновості надання правової допомоги, не забороняє здійснювати зносини через Центральні органи Сторін і залишає за Сторонами й інші форми співпраці між правоохоронними органами та право зробити заяву про те, при яких умовах і в яких випадках цей порядок застосовуватиметься¹. Однак, враховуючи, що на сьогодні Другий додатковий протокол 2001 року до Конвенції 1959 року не ратифікований усіма країнами – учасницями Конвенції, пряме застосування цих норм компетентними органами Сторін не завжди можливе. У такому разі слід звернути увагу на п. 7 ст. 15 Конвенції 1959 року, згідно з яким ст. 15 не зачіпає норм двосторонніх угод або домовленостей, що діють між її Сторонами, в яких передбачається пряма передача прохань про допомогу між їх відповідними органами². Прикладом реалізації такої можливості може служити Договір між Республікою Молдова та Україною про правову допомогу і правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 13 грудня 1993 р.³, п. 3 ст. 3 якого дозволяє Центральним органам домовитися між собою про те, що установи юстиції Сторін зносяться між собою безпосередньо. На виконання цього положення 16 липня 2010 р. була підписана та набула чинності Угода між Генеральною прокуратурою Республіки Молдова і Генеральною прокуратурою України, згідно з якою встановлено безпосередній порядок зносин між обласними і прирівняними до них прокуратурами України та Генеральною прокуратурою Молдови при виконанні клопотань про надання правової допомоги у кримінальних справах та передачі кримінального переслідування (за винятком передбачених

¹ Другий додатковий протокол 2001 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518 (дата звернення: 19.08.2019)

² Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036 (дата звернення: 19.08.2019)

³ Договір між Республікою Молдова та Україною про правову допомогу і правових відносинах з цивільних і кримінальних справах від 13.12.1993 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_604 (дата звернення: 19.08.2019)

цією Угодою випадків)¹. Як позитивний досвід безпосередньої взаємодії компетентних правоохоронних установ можна навести багаторічний досвід успішної реалізації на практиці положень Угоди від 10 листопада 1998 р. між Генеральною прокуратурою України і Міністерством юстиції Республіки Польща² на виконання статті 3 Договору між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24 травня 1993 р.³ Відповідно до цієї Угоди з 1998 року при виконанні запитів про правову допомогу у кримінальних справах без участі уповноважених представників запитуючої Сторони і про передачу кримінального переслідування обласні прокуратури України, з одного боку, і воєводські прокуратури Польщі, з другого боку, зносяться між собою безпосередньо.

2. При оцінці законності джерела відомостей (за національним правом запитуючої та запитуваної сторони) необхідно виходити із положень чинного законодавства. Так, ч. 2 ст. 84 КПК України передбачає, що процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів. Відповідно, отримання фактичних даних чи інших відомостей із будь-якого іншого джерела унеможливить його використання в доказуванні у конкретному кримінальному провадженні або призведе до визнання таких доказів недопустимими та невілює усі зусилля Сторін по збиранню таких доказів.

3. Оцінка належної процесуальної форми є найбільш проблемним питанням. При оцінці доказів у цій частині необхідно звертати увагу на таке:

– розглядаються лише ті процесуальні дії, які виконує запитувана сторона у відповідності із запитом, а при використанні отри-

¹ Угода між Генеральною прокуратурою України і Міністерством юстиції Республіки Польща від 10.11.1998 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_013 (дата звернення: 19.08.2019)

² Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24 травня 1993 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_174 (дата звернення: 19.08.2019)

³ Там само

маних відомостей слід виходити з принципу (правила) спеціалізації (*ad hoc*), згідно із яким запитуюча сторона вправі використовувати при обґрунтуванні процесуальних рішень інформацію (фактичні дані), отриману в порядку міжнародної правової допомоги, тільки в доказуванні у кримінальному провадженні, у зв'язку із яким вони були представлені стороною;

– правове регулювання процесуальних дій, здійснених стороною в рамках національного кримінального процесу, може детально не збігатися з вимогами, визначеними правом запитуючої сторони (назви цих дій можуть змінюватись у відповідності зі специфікою іноземного кримінального процесу (наприклад, опитування, допит, заява або свідчення під присягою), в силу чого оцінюється не дефініція, а сутність дії, результат, на який вона спрямована);

– зміст конкретних форм допомоги, особливо коли вони передбачають прийняття заходів процесуального примусу, зазвичай докладно розкривається в окремих статтях договору, в яких детально обумовлюється надання відповідного виду допомоги; за загальним правилом неприпустимими є проведення процесуальних дій, які прямо не обумовлені предметом запиту про міжнародну правову допомогу і не зазначені в ньому, а також дії, прохання про проведення яких хоча і міститься у запиті, але їх виконання не передбачено внутрішньодержавним кримінальним процесуальним законодавством запитованої сторони;

– оскільки при наданні міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні запитуюча сторона в обмеженому обсязі передає запитованій стороні свою компетенцію на виконання конкретних процесуальних дій, неприпустимим є проведення таких дій без відповідних процесуальних рішень запитуючої сторони (наприклад, якщо на території іноземної держави на підставі запиту про міжнародну правову допомогу був проведений обшук, але при цьому прохання про нього не супроводжувалося процесуальним рішенням, передбаченим за законами запитуючої держави, отримані в ході обшуку матеріали, предмети і документи не можуть бути визнані допустимими доказами).

Однак, як уже згадувалось на початку роботи, ефективність міжнародної правової допомоги залежить від багатьох факторів, одним із яких є можливість отримання доказів в рамках тих процедур, які передбачені національним законодавством та міжнародними договорами. Але що робити, коли наявних процедур не достатньо? У різних країнах, як можливий вихід із ситуації, розповсюджується практика інтеграції *розвідувальної діяльності* в системи кримінального судочинства та використання результатів *оперативного співробітництва* як доказів в суді¹.

Стосовно першого виду, то відповідно до ст. 1 ЗУ «Про розвідувальні органи України» (далі – ЗУ «Про РОУ») розвідувальна діяльність – це діяльність, яка здійснюється спеціальними засобами і методами з метою забезпечення визначених законом органів державної влади розвідувальною інформацією, сприяння реалізації та захисту національних інтересів, протидії за межами України, у тому числі у кіберпросторі, зовнішнім загрозам національній безпеці України. У свою чергу, розвідувальна інформація – це усні та зафіксовані на матеріальних носіях відомості, які неможливо отримати офіційним шляхом, про реальні та потенційні можливості, плани, наміри і дії іноземних держав, організацій та окремих осіб, що загрожують національним інтересам України, а також про події і обставини, що стосуються національної безпеки і оборони². Згідно з ч. 1 ст. 5 ЗУ «Про РОУ» для виконання покладених на розвідувальні органи України завдань щодо отримання розвідувальної інформації, забезпечення безпеки розвідувальних заходів, захисту своїх сил, засобів

¹ Правова система Азербайджану, наприклад, передбачає можливість прийняття судами як доказів фактичних даних, зібраних в рамках міжнародного оперативного співробітництва, тобто отриманих не в рамках виконання запитів про правову допомогу. Це може бути зроблено на підставі процесуального положення про те, що такі документи, які витребовуються судом або правоохоронними органами і не викликають підозр щодо джерела і способу отримання (зокрема, на підставі рішення суду, якщо саме цього вимагає закон), можуть бути використані як докази. Також як докази можуть бути використані дані, отримані за підсумками спільної таємної операції, електронного спостереження, контрольованої поставки, які були проведені за запитом азербайджанських правоохоронних органів правоохоронними органами іншої країни на підставі міжнародного договору.

² Про розвідувальні органи України : Закон України №2331-III від 22.03.2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 19. Ст. 94.

та інформаційних систем і обліків, а також джерел розвідувальної інформації, вони застосовують методи і засоби оперативно-розшукової діяльності у порядку, визначеному в ЗУ «Про ОРД», з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом. Аналізуючи зміст вищевказаних норм, спостерігаємо схожість правової природи розвідувальної інформації з матеріалами, отриманими за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д), а саме – форми, методи та засоби для їх одержання, які використовуються компетентними органами та носять негласний характер. Поряд із цим, можемо констатувати, що практика проведення НС(Р)Д на території інших держав без відома їх компетентних органів може бути досить ефективною, але викликає певні питання стосовно дотримання суверенітету іншої держави. З урахуванням взятих на себе Україною міжнародних зобов'язань, доходимо висновку, що проведення НС(Р)Д на території іншої держави хоча практично і можливе, разом з тим, суперечить вимогам міжнародного права, а тому є неприпустимим для вітчизняного кримінального процесуального права та правозастосування. При цьому, водночас, ми не можемо ігнорувати сучасні загрози, протидія яким унеможлиблюється з огляду на відсутність механізмів міжнародного та національного нормативного регулювання діяльності правоохоронних органів у цій сфері. У зв'язку з цим цілком можна погодитись, що для вітчизняного кримінального процесу альтернативою проведення НС(Р)Д на території іншої держави без використання інституту міжнародної правової допомоги може бути законодавче врегулювання процедури використання розвідувальної інформації як доказів¹.

З огляду на сказане, інформація стосовно організаторів злочинів, наприклад, пов'язаних з тероризмом або проти основ національної безпеки, і яка координується з територій інших держав, може бути отримана виключно завдяки проведенню розвідувальної діяльності. Це, у свою чергу, викликає необхідність постановки питання у площині можливості використання такої інформації в доказуван-

¹ Соколов О, 'Виконання оперативними підрозділами доручень слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій' (дис канд юрид наук, Національний юрид ун-т им Ярослава Мудрого 2019) 179–180

ні у кримінальному провадженні. Зважаючи на сучасні загрози, які змушують держави оперативно адаптувати внутрішнє законодавство для ефективного реагування на них, проблема використання в доказуванні у кримінальному провадженні розвідувальної інформації має наукову перспективу та прикладне значення. Вищевикладене дає підстави обґрунтовано стверджувати, що одним із варіантів вирішення вказаного питання є напрацювання процесуального механізму визнання в рамках кримінального провадження як доказів розвідувальної інформації, отриманої за результатами проведення розвідувальної діяльності.

Також у цьому контексті варто згадати про нові форми *оперативної взаємодії*, які з'являються останнім часом у сучасних договорах про правову допомогу у кримінальних провадженнях та спеціалізованих угодах по боротьбі з тими чи іншими видами злочинності. Так, ст. 50 Конвенції ООН проти корупції 2003 року (спеціальні методи розслідування) передбачає, що з метою ефективною боротьби з корупцією, в тій мірі, в якій це допускається основними принципами правової системи Сторін, та на умовах, встановлених внутрішнім законодавством, вживає, у межах своїх можливостей, таких заходів, які можуть бути необхідними, щоб дозволити належне використання її компетентними органами контролю над поставками та, коли вона вважає це доречним, використання інших спеціальних методів розслідування, таких як електронне спостереження або інші форми спостереження, або таємні операції на своїй території, а також визнання доказів, зібраних за допомогою таких методів, в суді. Для цілей розслідування злочинів, які охоплюються Конвенцією, Сторони заохочуються до укладання двох- або багатосторонніх угод або досягнення домовленостей щодо використання спеціальних методів розслідування в міжнародному співробітництві. За відсутності угоди або домовленості рішення про використання таких методів міжнародного розслідування приймаються в кожному окремому випадку¹. Іншими словами, Конвенція допускає можливість ухвалення запитуваною

¹ Конвенція ООН проти корупції 2003 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 19.08.2019).

державою рішення про застосування спеціальних методів розслідування на своїй території за запитом іншої держави навіть на бездогвірній основі, керуючись принципом взаємності. Однак слід мати на увазі, що внутрішнє законодавство запитуваної держави має детально регламентувати умови і процедури застосування спеціальних методів розслідування за запитом компетентного органу іншої держави.

Міжнародним нормативним інструментом, який на сьогодні найбільш детально регламентує умови і процедури застосування спеціальних методів як форми міжнародного оперативного співробітництва, є Другий додатковий протокол 2001 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року. Зокрема, Протокол передбачає можливість та порядок проведення за відповідним запитом транскордонного нагляду (ст. 17), контрольованої передачі (ст. 18) і таємних розслідувань (ст. 19). Проте Україна зробила застереження про незастосування статей 17 і 19 цього міжнародного договору¹. Багато країн Ради Європи також відмовляються від застосування зазначених норм Протоколу через неготовність національного законодавства або міркувань небажаності втручання в сфери, які традиційно вважаються суверенною компетенцією держави. У той же час, очевидно, що з часом все більша кількість країн будуть застосовувати ці інструменти міжнародного оперативного співробітництва, оскільки вони є ефективними заходами протидії злочинності транснаціонального характеру.

Висновки. Поява в багатосторонніх міжнародних договорах про правову допомогу у кримінальних провадженнях нових положень про спеціальні оперативні методи співробітництва свідчить про нові підходи до доказового значення матеріалів міжнародного оперативного співробітництва. Таким чином, позиція про те, що матеріали, зібрані за результатами оперативного співробітництва компетентних органів різних держав (не в порядку правової допомоги), не можуть бути використані як докази в кримінальному процесі, не представля-

¹ Другий додатковий протокол 2001 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518 (дата звернення: 19.08.2019)

ється актуальною у світлі сучасних умов та інструментів. На користь можливості використання таких доказів у кримінальному процесі свідчить і Конвенція ООН проти корупції 2003 року, яка вимагає від Сторін вживати заходів, щоб докази, зібрані з допомогою спеціальних методів розслідування, визнавались допустимими в суді. Як видається, такий підхід буде відповідати сучасним потребам боротьби з транснаціональною злочинністю і, за умови закріплення відповідних процесуальних гарантій на національному рівні, не буде порушувати прав учасників кримінального провадження.

REFERENCES

Перелік юридичних документів

Законодавство

1. Другий додатковий протокол 2001 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518 (дата звернення: 19.08.2019)
2. Договір між Республікою Молдова та Україною про правову допомогу і правових відносинах з цивільних і кримінальних справах від 13.12.1993 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_604 (дата звернення: 19.08.2019)
3. Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24 травня 1993 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_174 (дата звернення: 19.08.2019)
4. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036 (дата звернення: 19.08.2019)
5. Конвенція ООН проти корупції 2003 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 19.08.2019).
6. Про розвідувальні органи України : Закон України від 22.03.2001 р. №2331-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. №19. Ст. 94.
7. Угода між Генеральною прокуратурою України та Генеральною прокуратурою Республіки Молдова 16.07.2010 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_143 (дата звернення: 19.08.2019)
8. Угода між Генеральною прокуратурою України і Міністерством юстиції Республіки Польща від 10.11.1998 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_013 (дата звернення: 19.08.2019)

Бібліографія

Книги за редакцією

1. О Капліна, О Шило (ред), Кримінальний процес : підручник (Право, 2018)

Статті з журналів

2. А Волеводз, 'Совместные (международные) расследования нарко-преступлений: международно-правовые основы'(2015) 3 Наркоконтроль

Дисертації

3. Соколов О, 'Виконання оперативними підрозділами доручень слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій' (дис канд юрид наук, Національний юрид ун-т ім Ярослава Мудрого 2019)

List of legal documents

Legislation

1. Druhý dodatkový protokol 2001 roku do Yevropeiskoi konvencii pro vzajemnu dopomohu u kryminalnykh spravakh 1959 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518. (in Ukrainian)

2. Dohovir mizh Respublikoiu Moldova ta Ukrainoiu pro pravovu dopomohu i pravovykh vidnosynakh z tsyvilnykh i kryminalnykh spravakh vid 13.12.1993 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_604(in Ukrainian)

3. Dohovir mizh Ukrainoiu i Respublikoiu Polshcha pro pravovu dopomohu ta pravovi vidnosyny u tsyvilnykh i kryminalnykh spravakh vid 24 travnia 1993 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_174 (in Ukrainian)

4. Yevropeiska konvenciiia pro vzajemnu dopomohu u kryminalnykh spravakh 1959 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036 (in Ukrainian)

5. Konvenciiia OON proty koruptsii 2003 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16(in Ukrainian)

6. Pro rozviduvalni orhany Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 22.03.2001 r. № 2331-III. (2001). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 19. art. 94. (in Ukrainian)

7. Uhoda mizh Heneralnoiu prokuraturoiu Ukrainy ta Heneralnoiu prokuraturoiu Respubliki Moldova 16.07.2010 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_143 (in Ukrainian)

8. Uhoda mizh Heneralnoiu prokuraturoiu Ukrainy i Ministerstvom yustytzii Respubliki Polshcha vid 10.11.1998 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_013 (in Ukrainian)

Bibliography

Edited books

1. О. Каплина, О. Шило (Eds.) Kryminalnyi protses: pidruchnyk. [Criminal process: a textbook] (Pravo 2018). (in Ukrainian)

Journal articles

2. Volevodz, A. G. (2015). Sovmestny'e (mezhdunarodny'e) rassledovaniya garkoprestuplenij: mezhdunarodno-pravovy'e osnovy' ['Cooperative (international) investigations of drug crimes: international legal framework']. (2015) 3 Narkokontrol, 28–35. (in Russian)

Dissertation

3. Sokolov O. V. (2019). Vykonannya operatyvnymy pidrozdilamy doruchen slidchoho, prokurora pro provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii [Execution of operational units of the orders issued by the investigator, prosecutor on performance of covert investigative (search) actions] (Candidate's thesis, Natsionalnyi yuryd. un-t. im Ya Mudroho 2019). (in Ukrainian)

Зуєв В. В. Оцінка та використання доказів, отриманих під час надання міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні

Автором наводяться основні чинники зниження ефективності міжнародного співробітництва в сфері кримінального судочинства. Сукупність цих факторів призводить до неможливості забезпечення виконання завдань кримінального провадження в розумні строки або в цілому, що обумовлює необхідність більш детального аналізу критеріїв оцінки доказів, отриманих під час міжнародної правової допомоги, що є безпосередньою метою цієї статті. У статті аналізується специфіка оцінки доказів, отриманих під час надання міжнародної правової допомоги. Досліджуються критерії належності суб'єктів надання міжнародної правової допомоги (канали передачі запитів та органи, відповідальні за прийняття рішень за запитом про надання міжнародної правової допомоги і безпосереднє їх виконання); законності джерел відомостей; належної процесуальної форми отримання доказів під час надання міжнародної правової допомоги. Автор доходить висновку, що позиція про те, що матеріали, зібрані за результатами оперативного співробітництва компетентних органів різних держав (не в порядку правової допомоги), не можуть бути використані як докази в кримінальному процесі, не представляється актуальною у світлі сучасних умов та інструментів.

Ключові слова: оцінка доказів, міжнародна правова допомога, розвідувальна діяльність, оперативне співробітництво.

Зуєв В. В. Оценка и использование доказательств, полученных во время оказания международной правовой помощи в уголовном производстве

Автором приводятся основные факторы снижения эффективности международного сотрудничества в сфере уголовного судопроизводства. Совокупность этих факторов приводит к невозможности обеспечения выполнения задач уголовного производства в разумные сроки или в целом, что обуславливает необходимость более детального анализа критериев оценки доказательств, полученных

в ходе международной правовой помощи, что и является непосредственной целью этой статьи. В статье анализируется специфика оценки доказательств, полученных во время оказания международной правовой помощи. Исследуются критерии принадлежности субъектов оказания международной правовой помощи (каналы передачи запросов и органы, ответственные за принятие решений по запросу об оказании международной правовой помощи и непосредственное их исполнение); законности источников сведений; надлежащей процессуальной формы получения доказательств при оказании международной правовой помощи. Автор приходит к выводу, что позиция о том, что материалы, собранные по результатам оперативного сотрудничества компетентных органов различных государств (не в порядке правовой помощи), не могут быть использованы в качестве доказательств в уголовном процессе, не представляется актуальной в свете современных условий и инструментов.

Ключевые слова: оценка доказательств, международная правовая помощь, разведывательная деятельность, оперативное сотрудничество.

Zuev V. V. Assessment and use of evidence obtained during the provision of international legal assistance in criminal proceedings

The author cites the main factors for reducing the effectiveness of international cooperation in the field of criminal justice. The totality of these factors makes it impossible to ensure that criminal proceedings are carried out within a reasonable time or in general, which necessitates a more detailed analysis of the criteria for the evaluation of evidence obtained in international legal assistance, which is the immediate purpose of this article. In the article discusses the main criteria for the evaluation of evidence in criminal proceedings. The specificity of the evaluation of evidence obtained during the provision of international legal assistance. Thus, studies criteria appropriate entities for the provision of international legal assistance (channels for the transmission of requests and the bodies responsible for decision-making on the request for provision of international legal assistance and direct their implementation); the legitimacy of sources of evidence; the procedure of obtaining evidence during the provision of international legal assistance. Focuses on the use of evidence obtained through non-traditional (reconnaissance activity, operational cooperation). There are arguments in favor of the fact that the domestic criminal process alternative of carrying out covert investigative (search) actions in the territory of another state without the use of the Institute for international legal assistance may be legislative regulation of the procedures for using intelligence information as evidence. One solution to this issue is the accumulation of the procedural mechanism of recognition in the framework of criminal proceedings as evidence of intelligence information received by results of carrying out such activities. The author concludes that the position that materials collected as a result of the operative cooperation of the competent authorities of different states (not in the order of legal assistance) cannot be used as evidence in criminal proceedings is not relevant in the light of current conditions and instruments.

Key words: evidence evaluation, international legal assistance, reconnaissance activity, operational cooperation.